1872. XVII. évfolyam. 112. szám. Péntek, május 17.

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj: Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Helyben előfizethetni Demjén L. és Kereszteszy Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordautcza 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr s egyszeri beiktatás után 30 kr bélyegdíj.
Hirdetések felvétetnek: Helyben: a kiadóhivatalban, Demjén László könyv- és Kereszteszy Pál papirkereskedésében. Pesten: Zeisler M (Királyutcza 60. sz.) Becsben. Haasenstein es Voglernel (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse oll Zeitungs-Aper (Stadt, Seillerstätte 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttg
Nyiltteri czikkek: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Conventiculumok és pártértekezletek.

(Ss.) A politikai pártértekezletek korát éljük, majd megyénként, majd egész országrészenként conferálnak a pártok; ez általános gyülésezés világos tanusága annak, mily élénk érdeklődéssel csoportosulnak a különböző elvbarátok saját zászlóik alatt, hogy a közügyek terén hasznos szolgálatot tehessenek a nemzetnek és országnak.

Ez életerős mozgalom, mely az alkotmányos életre fogékony nemzetek közt szokásos jelenség, csak örömre hangolhatja a parliamentarismus elvének valódi híveit, bárha fordulnak is elő oly esetek, melyek az alkotmányos küzdelem arnyoldalait is feltüntetik mintegy annak illustrálására: hogy a szabadsággal a rendet párositani csak józansággal és önmérséklettel lehet.

A zavargásokat s azok szomoru következményeit pártkülonbség nélkül el szokta itélni minden higgadt gondolkozásu állampolgár. Az ilyesekből fegyvert soha sem kovacsol az alkotmányosság hive. Tudja, hogy ezeket egészen kikerülni vajmi bajos, s hogy a ritka kitörések is egészségesb hatásuak az alkotmányos élet fejlődésére, mint az a lelket és testet-ölő közöny, a mely a tétlenség mozdulatlanságában nyilvánul

A pártszenvedélyek hullámainak egymásra torlódásából, néha sajnos összecsapásából csak az absolutismus hivei szoktak politikai tőkét faragni; ezek hozzák fel az alkotmányos tusák izgalmát indokul és mentségül arra, miért kell szerintök a népek sorsa felett egy vasmarku hatalomnak intézkedni, miután: ordo est anima rerum.

Azonban tudjuk, hogy az erőhatalom vas bilincsei által teremtett csend és rend csak önámitás, s voltaképen ez a catastropha előkészitésének legbiztosabb utja. Korántsem vezet az nyugalmas megszilárdulásra, hanem igenis, lehet, hogy elhalasztott, de bizonynyal rohamos felforgatásra. Daczára mindezeknek mi jelenleg nem örülünk az izgalomnak, kivált ha az határain tulcsap, s lelkiismeretlen módon, meg nem válogatott eszközökkel fokoztatik; mert ha a természetes hullámzás szükséges is a felfrissülésre, a tevékenységre, a politikai viharok barlangját megnyitni, kivált nálunk még sem tanácsos.

Ha Aeol zavárját **pártérdekből** tolják idetova, s ugyszólva játszanak az árbocztörő szelek lappancsaival, — ez még nem a legveszélyesb; maradnak pontok, épitmények, melyeket az ily irányu szelek nem is érintenek, nem fenyegetnek; — hanem, ha a nemzetiségi tulzás jelen korában a pártértekezletek helyét olyan conventiculumok foglalják el, melyekben a nemzetiségi tulzók a **fajgyülöletet** predikálják, ez minden illető államot, s a politikai nemzet egész zömét, minden hü polgárát résenállásra kell, hogy intsen. Ilyen esetekben nem elég a különben is kötelességszerüleg őrködő kormány fülébe kiáltani a: videant Consulest! — az egész nemzetnek egy emberként kell a nemzeti akarat talapján álló végrehajtó-hatalom háta mögött sorakozni; s ilyenkor a pártizgalom hullámaira is reá kell fektetni a neptuni szigonyt — csillapitani kell azokat.

Nézzünk csak jól körül e hazában és látni fogjuk, hogy mig a különböző elvtársak értekeznek, a nemzetiségiek conventiculumokat gyüjtenek, s a politikai magyar nemzet ellen — confoederaláson és ligakötésen jár az esznök.

Az ily jelenségek nem tartoznak az államtest egészséges vérkeringésének symptomái közé; ezek láz és zsibbadás jelei, melyen, ha idején nem segit az orvosló kéz, hüdés is állhat be.

Az alsókubini **tót** gyülekezet: tót közigazgatást, tót felsőbb tanintézeteket sürget; az aradi **román** conventiculum csak mint harmadrendü teendőt jelöli meg az 1867-ki kiegyezés halomra döntését, **első** neki „a nemzetiségi kérdés megoldása“, még pedig minden nemmagyarajku nemzetiség solidaritása által és utján. **Mit** jelent ez, daczára ezen fogadkozásnak: „az ország politikai területének határai közt“ (mert hát az osztályozás lehet belterjes is) — tudjuk a jelenlegi nemzetiségi tulzó vezérek éveken át ismételt jelszavaiból, nyilatkozataiból, de különösen azon törekvésekből, melyeket még a magyar parlamentben sem tudtak mindig fejtől-talpig jól elburkolni.

Ezek a jó urak **a magyar suprematia megdöntésére** „confoederálnak“. Ezt ők sem tagadják.

A nemzetiségi confoederationák alapját akarják megvetni; ezért nem csatlakoznak ők egyik magyar párthoz sem.

kezet fognak mindazokkal, kiknél a magyar királyt üdvözölni elfeledő szerb fejedelemke segédtisztje tesz bizalmas látogatásokat (Strossmayer);

kiknek az orosz főconsulok küldenek rubeleket és frankokat;

Kezet nyujtanak a cseh declaransoknak is, csakhogy forrón szeretett hazájukat (nem a magyart!) boldogithassák, — s a magyar parliamenti pártoktól elszigetelik magukat.

Senkinek sincs joga a veséket vizsgálni, a minthogy erre az emberi gyarlóság nem is képes; ámde a küljelenségek, elejtett szavaik, eljárásuk, szervezkedésük czélja, iránya mind arra mutat, hogy e nemzetiségi tulzók jól tudják, hogy nekik a magyar államiság hivei közt helyök nem lehet; ha ellenkező volna a meggyőződésük, akkor, már csak a biztosabb siker kedveért is valamelyik nagy magyar párttal fognának kezet.

Nem teszik, de nem is tehetik.

Ezeknek a nemzetiségi tulzóknak szintugy könny facsarodik a szemökből, midőn e szót kell kiejteniök: „Magyarország!“; ha valaki nekik azt bizonyitgatja, minden fenálló állampéldájával, hogy egy államban **csak egy** lehet a politikai nemzet, s hogy ez sehol sincs másként, elszörnyülkednek, s a politikai nemzet dualitásának, hanem trinitásának lehetősege kandikál ki lángoló szemeikből; azt is hiába demonstralja nekik bárki, hogy a közkormányzatnak nem lehet **tizféle** hivatalos nyelve, s hogy erre Magyarországon csak a magyar nyelv tarthat jogot — többek közt a „Gazetta“ névtelenjei hallhatólag susogják: lehetne Dáciát románul is kormányozni, — mily szépen hangzott az $186\frac{3}{4}$-ki nagy-szebeni parlamentben (!) a román nyelv! mily jól venné ki magát egy erdélyi felelős kormány irataiban, kiköttetvén ugy mellesleg az is, hogy az erdélyi hadak fővezére született román legyen stb. stb.

Beszéljenek bár mit az együgyüség leplével takarozó nemzetiségi aprószentek, ezek az ideak zsibonganak a mi nemzetiségi ultráink fejében, innen és tul a Királyhágón. E mozgalmat kellene szemügyre és szivükre venni a mi magyar pártjainknak s Magyarhon minden igaz polgárának; akkor aztán nemzetünk jó nemtője fülünkbe dörögné jobbra és balra is: összetartás! és nem gyülölkednénk egymás ellen Ha ezek a nemzetiségi tulzók csak magukra állanának, ismerve a nemmagyar ajku polgárok tulnyomó nagy többségének hazafias érzületét s azt, hogy vannak mérséklő államférfiaik is — miattok nem sokat kellene aggódnunk; hanem hátuk mögött ott áll óriási halálos ellenünk; e szövetség szemlélete biztatja e tulzókat szertelen követelésekre, s hiteti el velök, hogy ábrándjaik megvalósulhatnak Vakságukban rajta vannak, hogy Olympuszt emeljenek képzelt nemzeti nagyságuknak, holott a közös sirt próbálják ásogatni. Vigyázzunk reájok! Ide kell a szigort és erélyt alkalmazni.

Legujabb táviratok.

Bécs, május 14. Ma, közvetlenül azután, hogy a hadi felszerelés ügyében kiküldött enquette albizottságot nevezett ki, mely a Skéneféle szerződés helyett követendő utat közelebbről kijelölje, a közös hadügyér nyilatkozata olvastatott fel, melyben határozottan kimondja, hogy ő a jelen szerződésnél marad — Ezzel az enquette-bizottság feladatát befejezettnek, s a további tárgyalást fölöslegesnek mondotta ki.

London, május 14. A kormány a parlament mindkét házában azon nyilatkozatot tevé, hogy az Alabama kérdésben eleinte elfoglalt magatartástól gyakorlatban sem tért el. Granville vasárnap azon értesitést kapta az amerikai követtől, hogy Grant hajlandó lenne az utóbbi brit szerződés értelmezésébe bocsátkozni, és miután Grant ezen indítványt bizalmasan közlé az amerikai senátussal, ezt az angol indítványnak Grant által való elfogadtatása gyanánt lehet tekinteni. Az amerikai senatus jelenleg azon van, hogy az angol javaslatot bizalmasan tárgyalja. Ennélfogva a kormány reméli, hogy a tárgyalások becsületes és békés kiegyezésre fognak vezetni. — Erre a kormány kérése folytán mindkét ház hétfőig halasztja el az Alabama-kérdés tárgyalását.

Bécs, május 14. A birodalmi gyülés mai ülésében közlé az elnök, hogy a császár elfogadá az elnökséget, mely a ház szerencsekivánatait tolmácsolá Gizella főherczegnő eljegyeztetése alkalmából. Ő felsége az elnökség beszédére azt válaszolá, hogy épen ugy meg van hatva, mint örvend a képviselőház hűsége- és ragaszkodásának ismételt bizonyitékai felett. — Az államadóssságot ellenőrző bizottmányba Leitenberger választatott pottaggá. A feleknek a birósági hivatalnokok elleni perelhetési jogára vonatkozólag az urakháza által elhatározott törvényjavaslat Perger módositványával fogadtatott el; e szerint az állam kezessége a birósági hivatalnokok eljárásáért — a jegyzőkre is kiterjesztetik. Az igazságügyminiszter ellenzé ezen módositványt, mert az a szőnyegen lévő törvényjavaslat keretét tullépi. A büntető perrendtartás tárgyalásánál való megróviditett eljárás iránt tett inditvány vita nélkül elfogadtatott. Az igazságügyminiszter törvényjavaslatot terjeszt elő az esküdtszéki névsorok összeállitására vonatkozólag.

Az angol irói segély-egylet évi gyüléséről.

— A mult hét politikai eseményeinek felsorolását az angol irói segély-egylet évi ülésének ismertetésével kezdjük. Ez egylet alapitásának 83. évfordulóját ünnepelte és pedig oly viszonyok közt, melyek általános figyelmet érdemelnek. II. Lipót, a belgák királya elfogadta a meghivást s elvállalta az ünnepély-elnökséget. E végből jött át hazájából Angliába, s csakugyan ő elnökölt a május 8-án tartott banquetten, melyen London legfényesebb társasága volt jelen. A többek közt az edinburgi és cambridgei herczegek, Arthur herczeg, Belgium, Ausztria-Magyarország, Amerika, Olaszország, Svéd-, Dán-, Spanyolország és Perzsia követei, a yorki érsek a londoni kath. érsek, a hadügyminiszter, Disraeli stb. urak jelentek meg.

Az est folyamában az egylet alaptőkéjének javára 20,000 ttnál több gyült össze, Lipót király mint elnök az első pohárköszöntésben Anglia királynéját, mint az egylet bőkezü védnokét éltette. Kiemelte szeretetét az irodalom iránt s a béke fentartására irányuló törekvéseit. „A királyné kormányzata — mondotta végül — méltó tárgya a költők és történetirók inspiratiójának; mert

TÁRCZA.

Zimbave romjainak felfedeztetése.

Mauch Károly 1871. sept. 5-én Limpopo és Zambesi hegyvidéken, Sofalától mintegy 40 német mértföldnyire, az ország belseje felé ujolag megtalálta ama titokszerü romokat, melyekről a portugal jelentések többször is megemlékeztek, s a melyek már Salamon király ophirmeneteivel tétettek összeköttetésbe. Mauch-nak egy Petermanhoz a Santscha-teruletről d. szel. 20° 15′ ny. hossz. 31° $37\frac{1}{2}$′ alatt fekvő Pike Kral-ból (4200 l. absolut magasság) menesztett leveleből kitünik, hogy Mauch igen sokat köszönhet bizonyos Render Ádám nevü egyénnek, a ki azon a vidéken már több idő óta forogván, széles ismeretségekkel birt, sőt Mauchot egyszer a rablók kezéből is kiszabaditotta. Zimbave egy volt hatalmas várat mutat ki, mely két részből állott. Ezekből egyik mintegy 400 lábnyi magas hegyen, roppant kőomladékokban fekszik s a másodiktól szük völgyecske által választatik el. — Az 1871-iki I. sz. aranymező csak félórára fekszik éjszakra Pike Kraltól, s a Kral lakói szivesen mossák az aranyat, midőn erre az idő kedvező. Ama tájék, hol Mauchnak a nedves időszakot eltöltenie kellett, gyönyörü szép, jól áztatott, termékeny s mintegy 4000 láb absolut magasságu; Mauch kiálló gránitszirten fekvő szalmafedelü kunyhója alatt száguldó forrás patakocska fut el s ennek környekén rizs termesztetik; árnyas fák s folytonos légáramlat enyhiti a hőséget; rizs, nagy bab s buza vettetik; juhok, kecskék s barmok jól tenyésznek. A széles Towke völgybe pompás kilátás nyilik. A lakosság nem ellensége a fehéreknek, igen tevékeny, munkás; de két nagy hibája van; egyik hogy rendkivül babonás, másik pedig hogy nagy hajlama van a megmergezéshez. Dr. Peterman (kivel Kiepert megkezdte a tollharczot, mert a Zimbave-t a biblia kérdésben levő Ophirjának nyilatkoztatta ki) ezt mondja:

Juan dos Santos domokos rendi barát 1587-ben Mozambique-be és Sofalá-ba utazott, s innen 11 éven át szünetlen látogatta az azon tájt különféle portugal-telepeket. „Keleti Aethiopia“ (Evora, 1609.) czimü munkájában a többek között ezeket mondja: Tete-ből a portekát Sene-be viszik le, s az aranyat is, melyet a massapai (monomotapai királyság) vásárokon gyüjtenek össze, s néha igen nagy mennyiségben, minthogy ide közel van a Fura- vagy Afura-hegy Ezen hegy tetején látni oly épületek romjait, melyek kőből és mészből voltak épitve, s az oly tünemény, minőt az egész Kaffer-földön látni többet nem lehet, ugy, hogy még a királyok házai is csupán fából és földből épitvek, s szalmával födöttek. Régi traditio szerint, e romok a saba-i királyné raktárai voltak, s ez az ottani hegyekből kapta minden aranyát; — hogy az aranyat a Kuama (Zambesi) folyam vitte az aethiopiai tengerbe, a honnan aztán a Veres-tengeren át az aethiop-partokig szallitották, a hol a nevezett királyné uralkodott. Mások azt hiszik, hogy e raktárakat Salamon épitette, s hogy az Ophir-aranyat akkor kapták, a mivel aztán hadihajói megterheltettek, s hogy Afura és Ophir között nem nagy a különbség, sat. Bizonyos, hogy e hegység környékén sok és igen finom arany fordul elő, s hogy azt ezen folyó által könnyü eltovábbitani, miként azt a portugállok mai napság cselekszik, s miként előttük azt a Mozambique- és Quiloa-négerek tették, s hogy azt, ugy miként Indiába viszik, régen a Vöröstengeren át Asiongaberbe és innen Jeruzsálembe szállitják. Ritter K. földtananak (Berlin, 1817.) 1-ső részében leginkább a portugallok régi jelentéseit foglalja össze, s ekként ir:

A nevezetes hir, mely ezen vidékről szól, leginkább azon épületeket illeti, melyek Toróa földjén, Buduaországban vannak, s a melyekről De Barros (Dec. I 1. X. c. 1. 118. lap) körülményes tudositást ad. Minthogy ezek egykoron az ó- és ujkori földtan összehasonlitó pontjaul fognak szolgálni, itt nem hallgathatjuk el. Buduabirodalomban, a siksag kozepe táján, a legregibb aranytelepeknél egy erőd áll, mely négyszögöt képez, s kivülbelül kitünően van szerkesztve. A kövek, melyekből a falak vannak, minden vakolat és mész nélkül vannak összerakva, roppant nagyságuak (marauilhose grandeza), a kőfalak 25 tenyérnyi vastagságuak, magasságuk azonban vastagságukhoz képest nem oly nagy. Az épulet kapuja homlokzatan oly felirat van, melyet sem mór kereskedők (azaz arabiai partlakók), kik jártak azon a vidéken, sem pedig más irástudók elolvasni nem tudtak, sőt még azt sem tudják, hogy minő jellegü betükkel van irva. Az ezen épület körül fekvő magaslatokon hasonló módon vannak még más mész és vakolat nélkül készitett épületek, közöttük egy 36 lábnál magasabb torony. Mindezen épületeket a bennszülöttek Symbáoénak, azaz udvari szállásnak (corte) nevezik, valamint, hogy Monomotapában minden királyi lakhelyet igy neveznek. Az udvar őre itt, ki nemes ember, első hatalommal bir és Symbacajónak neveztetik; felügyelete alatt áll Monomotapanak néhány nője, kik mindig itt szoktak lakni. Mikor és ki épitette ezeket az épületeket? erről a lakósok, kiknek irásuk nincsen, semmit sem tudnak. A monda az, hogy ő dögök készitették, mert emberek ilyesmit épiteni képtelenek lennének.

Midőn Vic Pegadó kapitány néhány mórnak a sofalai erőd kőmüves munkájat megmutatta, hogy amaval összehasonlitást tehessenek, ezek azt mondák, miszerint ama mü olyan, hogy ahoz mást tokéletesség tekintetében összehasonlitani sem lehet. Az épületek 20 és 21 déli szélességben fekszenek Votalától nyugotra, kissé többre vagy kevesebbre 170 legoanál, de egészen egyenes irányban. Ezeken kivül más épületet nem lehet ott, sem régi, sem ujabb kőmüves munkát látni, mert a barbár szép épületei mind fából készülvék A mórok szerint az épületek igen régi korbeliek s az ottani aranytelepek védelmére emeltettek, minthogy az aranytelepek itt voltak legelőbb megtalálva az országban. De Barros azt tartja, hogy mindez Ptolemäus Agysymbá-ja, hasonlólag a Juan papföldi caxumi — (Axum) romokhoz Dos Sanctos is állitja, hogy ezek az egyetlen massiv épületek egész Kaffariaban, s hogy a portugalloknak nem engedtetett meg Buduáig a fura-i magaslatokig felmenni, minthogy egész Monomotapat be lehet látni s igy az aranyat adó vidékeket is fel lehetne fedezni. Minthogy Afrikának keleti partján az arabok és móroknál mindenutt, a hol csak aranyat találnak, Saba királynő is megjelenik, a régi világ mondáiban s a földet Fura-nak — Afuranak is nevezik, emlékeztet ez Ofir, Ophir-re, amaz épület pedig ama nagy Saba királynő kastélyára (mint ez a történet Axumnál is ismétlődik) a ki le a Zimbaoen hajóin Arabiába vitte kincseit.

Ritter ezen helyhez ekképpen szól:

Minden elfogulatlan belátja, hogy p. o. Kiepertnek azon állitása, miszerint az „Ophir kérdés“ névszerint Lassen nyomós vizsgálódásai által már $\frac{1}{4}$ század előtt végleg India javára lett eldöntve, nem alapos. Eltekintve attól, hogy Crawfurd, ki Indiának ép oly tudós ismerője, mint Lassen, Lassen nyelvbeli bizonyitékait kérdés alá helyezi, és kimondta, hogy lehetetlen Ophirt Indiában még csak keresni is, a Lassen-féle okok csupán akkor birhatnanak fontossággal, ha amaz igen sajátságos eljárashoz ragadtatjuk magunkat, hogy a biblia textusát önkényesen megváltoztatjuk, és a tatárt az Ophirral összehányjuk-vetjük. Ritter Károly is már Indiában kereste az Ophirt, s az ő értekezése az eddig megjelentek között a legjobb; ő ismerte már Lassen vizsgálódásait is, mindamellett eléggé becsületes volt, hogy beismerje végül mégis, miszerint eddigi ismereteink még mindig nem elegendők arra, hogy biztos és kielégitő eredményhez juthassunk általuk, s hogy a hibákat nem a bibliák krónikásainál, hanem inkább saját tudatlanságunkban keressük.

Annyi bizonyos, hogy midőn a portugallok azon földre érkeztek, a romok épen ugy állottak ott, mint azután; sőt még az is valószinü, hogy azok a romokat nem is láttak, hanem csupán mondákból ismerték. A romok messze régi korba vihetők fel, s minthogy eddig lehetetlen volt azokat valamely néppel összeköttetésbe tenni, Salamon ophir meneteivel tették kapcsolatba, annyival is inkább, mert az indiai tenger partjairól nincsenek más régi aranytermő helyekről emlitések. Ha Mauch-nak, a ki az első olyan európai, ki Zimbaoe romjáig tudott vergődni, sikerülend ennek épitészeti modorából, feliratait ól s más jelenségeiből az épitőket kideriteni, azonnal helyes irányba terelődnék a vizsgálódások e terén felmerült tudományos vitája. Hogy a biblia szavai melyekkel a majmok, elefántcsont és páva nevezettetnek, indus nyelvekbol származnak, csupán akkor fog valamennyi ophirnek Indiában lételeről bizonyitani, ha a Tarschisch utait, honnan ezen tárgyak a krónika könyvei szerint kerültek, az ophiréival, a hol csupán aranyat drágaköveket és egy különös fanemet (Almügim) szállitottak, összevetjük azon feltevéssel, hogy a krónika tévedesből „Tarschisch-ba“ helyett „Ophir-ba“ irta.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

fenségesebbet a nyugodt szabadság és jóllét korszakánál sohasem ismertünk". Lipót király még a walesi herczeget, azután a hadsereget és önkényteseket éltette. Negyedik felköszöntése magát az egyletet éltette. Figyelemre méltó toasztjának legfontosabb része igy hangzik:

„Angliában minden a nagyság különös bélyegét viseli magán; művészet, tudomány, politika, kereskedés, ipar, szóval az emberi tevékenység minden tere. Számtalanok itt a munkások az irodalom nemes mezején; de a jutalom gyakran bizonytalan és csekély. Dicsteljes küzdtér az, melyen azonban gyakran a legbátrabbak és legviadalmasabbak mély sebeket kapnak. Rajtok segiteni, sebeiket gyógyitani, őket erejökhöz és egészségökhöz visszavezetni, a szerencsétlenség napjaiban nekik baráti kezet nyujtani, ez egyletünk magas feladata. Hány nagy mü maradna befejezetlen e segély nélkül!"

E szép beszédet a király azzal végzi, hogy Stanhope hires történetirót s az egylet elnökét éltette. Ezután a toasztok hosszu sora következett s az estély a legemelkedettebb hangulatban ért véget. Igy becsüli meg egy müvelt s a müveltség által szabaddá tett nép szellemi munkásait!

Chanzy tábornok beszéde

a franczia nemzetgyülés balközépi clubbján.

Franczia országból táviratilag is jeleztetett Chanzy tábornok egy beszéde, melyet a balközép clubbjának elnökévé választása alkalmából tartott e clubb előtt, s melyből mi is közöljük a következőket.

Elmondván a tábornok, hogy a háboru mult évi befejeztekor — mint katona — nem csatlakozhatott más párthoz, mint ahoz, mely a háboru folytatását, a nyert leveretés megboszulását óhajtá, igy folytatja.

„E párt nem került többségre, nem szolgálhattam tovább a harczmezőn hazámat, önokhoz fordultam tehát. S tettem ezt azért, mert nézetem szerint e párt az, mely egyesitheti a jelen társadalmi állapotok minden szabadelvü barátját, kik hazájuk érdekeit egyéni nagyravágyásuk fölé helyezik, s tért keresnek, a hol érvényesithessék törekvéseket a haza üdvére, ujból folvirágoztatására, a köztársaság őszinte, komoly megkisérlésével.

Kell azonban, hogy programmunk erre nézve ismert, határozottan kifejtett s elegendőképen elterjedt legyen, azért ki fogom azt fejteni önök előtt.

Én abban a hitben vagyok, hogy nem kell kizárólagosan a jövővel foglalkozni addig, mig nem biztositottuk a jelent. Nem kell azért tünődnünk azon, hogy majd egykor, az önmagának visszaadott Franczia ország mily kormányt fog választani; válaszon az, a milyet akar, tetszése szerint. Ismételem, ma csak a fölött kell véglegesen dönteni, vajjon a legitim monarchiát, az alkotmányos monarchiát, a császárságot, vagy végre a köztársaságot tartjuk-e e formának, melyre alapitott kormányzás mellett kiküzdhetjük magunkat a pusztulásból, melybe jutottunk? Ki merné tagadni, a nélkül hogy itélete elhamarkodottságot nem árulna el, hogy ez utolsó kormányformában van reánk nézve az üdv.

De nem akarnék felreértetni. Föntartván a tényleges kormányt, s elfogadván határozattan a köztársaságot ki akarom mondani, hogy csak oly köztársaságot akarok, melyet elfogadhat minden becsületes ember, s melynek miköze sincs azok ábrándjaival, utópiáival s korlátlan gyülöletével, kik a társadalom és a vallás megsemisitésére törnek, s a melyben igen nagy veszély nyilatkozik; s ha a történet, melyet a commune irt hazánk történetébe, már is gyalázat ránk, — ez eszmék diadala teljes tönkretételünk, teljes megsemmisülésünkkel lenne egyértelmü.

Nem lehet, hogy e perczben bennünket más vezessen, mint Franczia ország, nem sugalmazhat más, mint az ő helyzete, valódi szükségei s ne hagyjuk uralkodni meggyőződésünk fölött az eszmék ez alaki kérdését, mely maig elválasztott s tehetlenné tett.

A politikai irány minemüsége, a mig igaz meggyőződésén, a melynek ismét szülőanyja a hazaszeretet, alapul, — mindenesetre számbaveendő mindig. A kik fentartják hát eltérő nézetüket, jogosan tesznek; de egyenes kötelességük ezt nem hánytorgatni föl, mert a haza egységet kiván tőlünk s mert csak igy menekülhetünk a válságból, melybe jutottunk.

Csak egy tér van, a melyen mindnyájan kezet nyujthatunk: e tér az, a melyen álltunk akkor midőn leveretésünk után közvetlenül, nem vezetve más által csak a haza érdeke, s azon nagy hivatás tudata által, mely ránk néz, kormányt adtunk e hazának. Bordeauxban elismertük, hogy e kormány az egyedül lehetséges. Változtak-e azóta a föltételek? Nem ismertük-e el a mult év augusztusában, hogy ez ma is ugy van, s nem érezzük-e ma is a hazával együtt, hogy meg kell szilárditanunk azt.

E kormány meg van: s a köztársaság kormányának hivta magát; az országnak bizalma van benne, s mindenki elismeri, hogy nem lehetne helyébe jobbat tenni. Támogatnunk kell tehát, mert az ellenkező annyit tenne, mint megoszlást idézni elő.

KÜLFÖLDI HIREK.

Madrid, május 13. A kormány ma a congressustól 40,000 ember fegyverre szólitatását fogja kivánni.

Mint a „Times"-nak Hernani-ból, 8-ról távirják, a carlista mozgalom hanyatlik. Serrano tevékenyen üldözi a szétvert csapatokat. 750, Oroquietonál kézrekeritett fogoly Pampelonába vitetett. A király köszönő levelet küldött Moriones tábornokhoz. A cabinetben változásokat várnak.

A „Times" 13-ról az Alabama-kérdésre vonatkozólag ezt mondja: „Határozattan constatálhatjuk, miszerint igen sok okunk van azon föltevésre, hogy még minden jól fog lefolyni. A kormány még talán ma este nem lesz oly helyzetben, hogy kijelentse, miszerint Amerika már beleegyezett, a választott birákat oda utasitani, hogy mindazt megfontolásukon kivül hagyják, a mi az emlékiratokban a közvetett kártéritési igényekre vonatkozik; de ha ezen határozat még formaszerint nem hozatott is meg, mégis annak lényege Washingtonban elvileg szentesitetett."

Mint **Washingtonból** 9-ről távirják, több newyorki lap washingtoni levelezői azt állitják, hogy a kormány elhatározá semmiféle további lépést sem tenni a kiegyezés végett, a közvetett követeléseket illetőleg. A külügyi bizottmányok azt várják, hogy N.-Brittania vissza fog lépni a választott biróságtól.

Az é.-amerikai elnöki jelölt Greeley Horace Uj-Angliából való, jó ötvenes és 1841. óta főszerkesztője és birtokostársa a „New-York-Tribune"-nak. E lap az Egyesült-Államok legtekintélyesebbje; napi lapja 100,000 példányban jelenik meg, hetilapja pedig $^3/_4$ millió előfizetővel bir. Eleintén szerkesztőjével együtt a whigpárthoz tartozott s a republicanok soraiban teljes erélylyel küzdött az uralkodó rabszolga-aristocratia ellen. Az 1861-iki háboru a „Tribune" érdeme volt. Greeley ezen kivül még fanaticus vámvédő is és ezáltal nemcsak a kelet gyárosait, hanem a falusi lakósok nagy részét is megnyerte.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, május 16. 1872.

— **Uj előfizetést nyitunk 1872. májusdeczemberre 8 frttal, május-septemberre 5 frt o. é.**

A szerk.

— **A király veszélyben.** Midőn a király máj. 4. délután fél három órakor nyitott kocsin egy szárnysegéddel Schönbrunnba ment, a sechshauseni vámnál nagy veszélynek volt kitéve. A kocsik mind kitértek, csak egy Anninger nevü zabkereskedő üres kocsija nem vette észre a királyt és épen az uton akart átmenni, midőn a király kocsija jött; leeresztett gyeplővel hajtott és csak abban a pillanatban huzta meg a gyeplőt, midőn a kocsi rudja már a király jobbkarját surolta és a királyt a kocsiba nyomta. A király azonban hirtelen megfordult, kezével a rudat fején át visszafelé tolta és azonnal tovább hajtatott. A király Schönbrunnba érvén, azonnal az udvari orvossal értekezett, de a surlódás oly annyira csekély, hogy nem is került gyógykezelés alá. Anninger a rendőrséghez vitetett, de csakhamar szabad lábra állittatott.

— **A diplomatiai körökben** feltünt, hogy Károly romániai fejedelem sem küldött a király alföldi körutja alkalmából Temesvárra követséget. Mint egy bécsi lap értesül, a romániai fejedelem ez etiquette hibába csak akkor esett, midőn tudomására jutott, hogy az ő képviselője a szultán képviselője által lett volna a királynak bemutatandó.

— **Muzeum megnyitása.** Május 20-tól (hétfőtől) kezdve az erd. orsz. muzeum gyüjteményei a látogatók számára nyitva lesznek. A természetiek és régiségek tára egyaránt **vasárnap** d. e 10—1 óráig, **hétfőn** d e. 9—12 és d. u. 3—6 óráig. Kolozsvártt, május 15-én 1872. Brassai Sámuel, m. i.

— **Magyar nyelv a közös hadseregben.** Állitólagosan a hadügyministerium a katonai akademiákban s egyéb hadi intézetekben egy-egy magyar nyelvtanárt is fog alkalmazni.

— **Májális.** A kolozsvári sétatér szépitése czéljából 1872. évi május 26-án a sétatéri „Arena" helyiségében zártkörü tánczos májusi vigalom rendeztetik. Belépti dij személyenként 1 frt. Felülfizetéseket köszönettel fogad s hirlapilag nyugtáz a bizottság. Étterem, czukrászat és ruhatárra különös figyelem leend forditva. Belépti jegyek e meghivó előmutatása mellett előlegesen Tauffer Ferencz füszerkereskedésében, s az ünnepély napján a pénztárnál válthatók. Kezdete d. u. 4 órakor.

— **Dohánygyár.** A nem rég tervezett dohány és szivargyár üzlete már folyamatban van. Ez a legnagyobb ilynemü gyár Magyarországban, s igen gyorsan fölépitették.

— **Gyulafehérvárott** van egy lőporraktár, melyben mindig több ezer mázsa puskaport őriznek. E mellé most a katonai kincstár számára nagy istállókat épitenek. Ez istállókban természetesen nagy mennyiségü széna és szalma lesz felhalmozva, s mivel a „Herm Ztg" levelezőjének számitása szerint az egész monarchiában nincs egyetlen katonai istálló, mely átlag 10 év lefolyása alatt le nem égett volna, tüzvész esetén pedig a szomszédos lőporraktár csak valóságos csuda által volna megmenthető: azt a kecsegtető sorsot jósolja a jó gyulafehérvárialnak, hogy életök perczei meg vannak számlálva, s hogy 10 év lefolyása alatt az egész várossal egyetemben légberepülnek.

Kimutatása a magyar keleti vasút üzleti bevételeinek.

	Utasok		Podgyász-, gyors és teher áruk		Bevételek: szemelyekért		podgyász- és gyorsszál-lítmányokért		teherárukért		összesen	
	szám		vámmázsa		forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.
1871. Üzleti vonal 20 mérföld) Április hóban	15595		111394		19736	96	2055	52	26842	58	48638	06
Január 1-tól márczius 31-ig	34820		428650		43002	62	3593	75	92418	56	139014	93
Összesen	50415		540044		62742	58	5649	27	119261	14	187652	99
1872. Üzleti vonal 35 mérföld) Április hóban	38551		324391		35602	37	2590	36	45444	66	83637	39
Január 1-tól márczius 31-ig	76408		691140		70944	97	5810	71	106497	35	183253	03
Összesen	114959		1015531		106547	34	8401	07	151942	01	266890	42

Pesten, 1872. május 11-én.

A főigazgatóság.

Távirati tudósitás a bécsi börzéről.

Május 15-ről: 5% Metalliques 64.40 5% Nemzeti kölcsön 71 65. 1860-diki államkölcsön 102 25. Bankrészvények 829 Hitelrészvények 325 75 London 113. —. Ezüst 110.50. Cs. kir. arany 5.38. Napoleondor 8.98$^5/_{10}$.

Földtehermentesitési kötvények: Magyar 81.75. Temesi 79.—. Erdélyi 79.—. Horv.-Slavon 84.

Felelős szerkesztő: **Sándor János.**

Hivatalos. (475)

2—3 **Pályázat.**

Erdélyben a kudsiri közös iskolatanitói állomás, melylyel az elemi iskolai tantárgyak tanitása a magyar, német és román nyelvben 400 frtnyi évi fizetéssel a vajdahunyadi társpénztárból van egybekötve, betöltendő.

A folyamodványok, melyekben az életkor, végzett tanulmányok, nyelvismeret és a tanitói vizsgának sikeres kiállása kimutatandó, a vajdahunyadi társpénztár számvevőségéhez, a „Kolozsvári Közlöny"-ben megjelent ebbel **hirdetmények napjától számitva 4 hét alatt** lesznek benyujtandók. Megemlitetik még, hogy ezen állomás valamint a társpénztártól, valamint a kinevezett tanitótól évnegyedenként felmondható.

A govasdiai m. kir. vasmühivatalról.

(Ü. posta Vajdahunyad,) 1872. május hó 10-kén.

Nem hivatalos.

Mezei gazda uraknak különös figyelembe

ajánlhatók **cséplőgépek**, melyeket a jó hirnevü **ifj. Weil Mór** czége gyárt **majnai Frankfurtban** oly gazdaságok számára, a melyekben nagy gőz-cséplőgépeket nem lehet előnyével alkalmazni. Ezek oly gyakorlatiknak és czélszerűeknek bizonyultak, hogy számos gazdasági hatóság, társulat foglalkozik terjesztésükkel, s 2 év alatt 3000 drb lőn belőlük eladva. — Árok igen olcsó, mert egy tökéletes gépet már 88 fton vagy 50 talléron vehetni. További kérdések levélbelileg a fennebbi czéghez intézendők. [438]

2—6

A „Wiener Commissions-Bank"

VÁLTÓIRODÁJA

— Kohlmarckt, 4-ik szám. —

kibocsát

vétel-jegyeket

az alább feljegyzett sorsjegy-csoportokra, s ez összeállitások már azért is a legelőnyösebbek közé számitandók, mert minden ily vételjegy tulajdonosának alkalom van adva, minden fő- és melléknyereményt egyedüli megnyerhetni s ezen kivül

aranyban 30 frank és bankjegyben 10 forint kamatban részesülhetni.

A. csoport. (Évenként 16 huzás.) Havi 10 forint részletfizetés. — Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő következő 4 sorsjegyet kap:

egy 5%-kos 1860-ki 100 forintos államsorsjegyet. Fényeremény 300,000 ft s a sorozatos sorsjegy 400 ittal visszavásárlatik,

egy 3%-kos török császári 400 frankos államsorsjegyet.

Fényeremény 600,000, 300,000 frank valóságos aranyban,

egy hrozg. braunschweigi 20 talléros sorsjegyet.

Fényeremény 80,000 taller minden levonás nélkül,

egy innsbrucki (tyroli) sorsjegyet.

Fényeremény 30,000 forint.

B. csoport. (Évenként 13 huzás.) Havi 6 forint részletfizetés. Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő kövtkező 3 sorsjegyet kap:

egy 3%-kos török császári 400 frankos államsorsjegyet.

Fényeremény 600,000, 300,000 frank valóságos aranyban,

egy hrezg braunschweigi 20 talléros sorsjegyet.

Fényeremény 80,000 taller minden levonás nélkül,

egy szász-meiningeni sorsjegyet.

Fényeremény 45,000, 15,000 ft délnémet ért.

Vidéki megrendelések pontosan és utánvét mellett is eszközöltetnek. — Nyereménylajstromok a huzások után bermentesen — ingyen küldetnek meg.

21—30 (434)

Végeladás.

A

GUGGENBERGER PÁL

czég alatti

nürnbergi-diszáru és porczellán-kereskedés

Kolozsvárt, főtér, br. Radák-ház alatt,

üzlet megszüntetés következtében,

a folyó 1872. év április hó **19-dikétől kezdődőleg.**

tetemesen leszállitott áron,

végeladásra kerül.

Több czikkek:

Több száz pár női-, férfi- és gyermek-czipő, brünelle-kelme és bőrből.

Férfi kalapok: posztó-, filcz- és szalmából.

Utazó-, lovagló-, vadász- és halász-eszközök.

Bőröndök, utitáskák, sétapálczák, esernyők.

Pénz- és szivar-tárczák: tajtékpipák és szipkák, stb. stb.

Nagy karlsbadi porczellán-raktár; étkező-eszközök.

Talmi-arany diszczikkek.

China-ezüst tárgyak.

Pipere-czikkek. 4—17 (466)

Nagy mennyiségü

gyermek-játékok.

Pipere-szappanok, hajkenőcsek, illatszerek, fogpépek, fogporok, fésük, kefék stb. és számtalan más, a közéletben minden perczben szükséges tárgyak.

Karlsbadi

malom-, kastély- és bugyogó kut.

Karlsbad. Rendkivüli gyógyhatása folytán számos esetben, a természetes **karlsbadi ásványviz** minden **gyógyászati ásványviz** felett áll.

Különösen a **gyomor**, a **végbél**, a **lép**, a **tüdő**, a **vese**, a **hűtőszervek**, a **dülmirigy**, a **czukorkór**, a **méh üdülő bajaiban**, valamint **csőzban** különösen ajánlható a **karlsbadi viz** használása.

A **karlsbadi vizet** otthonn is ugy kell használni, mint a kutnál. A rendes adag minden reggel egy palaczk, melyet melegen vagy hidegen 20 perczenyi időközökben kell meginni, ha lehet, sétálva a szabad levegőn, vagy otthonn is az ágyban. A **karlsbadi viz** hajtóerejének emelése végett egy-egy kávéskanálnyi **bugyogó sót** kell bele tenni.

Hidegen használva nagyobb olvasztó ereje van a **karlsbadi viznek**, mint melegen.

Franzensbadi

ásvány-posvány, vasposványsó és lug,

borongatásokra és fürdőkre,

MATTONI és TÁRSA

ásvány-posvány müvéből Franzensbadban,

pótszerül vas-posványfürdők helyett, valamint elő- és utógyógyitásul otthonn igen hences s állalában ajánlható **idült betegségekben**, a melyekben **vérhiány, hiányos vérképzés**, a **szervek** és **hártyák elszibbadása, rost idegzet**, a **műszerek tunyasága** nyilvánulnak mint okok vagy következmények.

Giesshübler savanyuviz

„König Otto's Quelle" Karlsbad mellett,

(az ausztriai Selters).

Legtisztább egyénnyes savanyuviz.

Naponta friss töltéssel kapható a giesshübler kutkezelőség által

Mattoni és Knoll Karlsbadban.

Ropiratok, árjegyzékek stb. ingyen.

Saját raktár

Bécsben: Tuchlauban 14. és Maximilianstrasse 5. (454)

Ny. Gámán János örökösenel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.